

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Tractatus VI. De Solemnitatibus Contractus Matrimonij.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

TRACTATUS VI.

DE

SOLEMNITATIBVS

Contractus Matrimonii.

CAPVT VI.

Matrimonium Fidelium consummatum
indissolubile est.

1. Ita id certum est ex dictis, ut longior probatio sit omnino superflua. Breuiter autem sic discurre: Ex una parte matrimonium est ex natura sua, & ex ratione Sacramenti, indissolubile, ut vidimus in superioribus, ex altera, non apparet, Christum Dominum dedisse Ecclesie potestatem dissolvendi matrimonium consummatum, imò, ex antiquissima traditione, ejus vinculum esse in omni casu insolubile, excepto ob alterius mortem, semper Ecclesia predicavit, ergo, &c.

2. Non est igitur admittenda consuetudo Græcorum qui matrimonium consummatum dissoluant ob adulterium, ut refert Leand. d. 5. de matr. g. 5. Divertere enim potest coniux innocens, modo infra explicando, ob alterius adulterium, non verò (quod longè divertere est) vinculum dissolvere.

3. Illud tamen hic proprium locum habet, ut explicemus, seu recolamus, in quoniam consistat ejusmodi consummatio, nam de ea memini, me iterum dixisse in simili supra, tr. 1. de imped. c. 12. §. 4.

Enim verò consistit in receptione seminis virilis intra vas naturale Mulieris. Hinc, si habeatur vasis penetratio, sed sine viri seminatione, non erit consummatio, esto, in foro externo, consummatio præsumatur. Ita Sanch. lib. 2. de matr. d. 1. G. Hurt. disp. 8. matr. diff. 9.

4. Si tamen, contrà, habeatur seminis receptio, non verò penetratio, quod contingere posse, matrice sibi semine attrahente, supponunt Doctores, habebitur secundum Sanch. l. c. G. Hurt. l. c. m. 33. consummatio, quia iam coniuges sunt una caro, & unum principium generationis, quidquid dubitet Pont. l. 9. c. 10.

5. Verum, requiritur ne seminatio facta à femina? Respondeo: Probabilius esse, non requiri, tener Sanchez, licet requiri fateatur esse probabile, quia ex opinione probabiliori multorum, ut Sanch. l. c. Dianæ p. 3. tr. 4. ref. 19. & in Addit. ref. 21. Avers. g. 2. sect. 4. de matr. initio, citantis S. Th. Verric. latè tr. 4. g. mor. 27. sect. 3. requiritur semen Mulieris ad generandam prolem, & in aliorum opinione non requiritur.

Coniugibus iurantibus, se non consummasse matrimonium non est fides habenda in iudicio, nisi ad sint alia indicia, v. g. integritas Claustrii Virginalis, vel ipsam non fuisse deductam ad domum Sponsi, vel quid simile, ut docent Sanch. lib. 2. matr. d. 23. n. 1. & Pont. l. c. n. 6. locis citatis. Quidquid autem concedat idem Sanch. l. c. n. 2. ne immunitatis solam integritati prædicat claustrum: nam plura remedia, quibus utuntur feminae, ut Virgines appareant, ex sola integritate nihil certi hac in re haberi posse, latè probat ibid. Verricelli dicto tr. 4. g. 14.

Quid si alter neget, alter affirmet se matrimonium consummasse? Vide prædictos DD. eodem id magis ad forum externum pertineat, quam ad conscientiarum forum, de quo agere, nostrum est institutum.

An coniuges, quamvis matrimonium consummaverint, licet ex mutuo consensu Religionem profiteri valeant? Dicam infra, tr. 7. de obligat. c. 4. §. 1.

CAPVT PRIMVM.

Quenam sint ejusmodi Solemnitates?

1. & potissimum sunt: Altera, inducta à Tridentino, sess. 24. cap. 1. de ref. matr. illa est, ut matrimonium contrahatur coram Parocho, & Testibus: Altera, à Sacris Canonibus alias lata, sed ab eodem Tridentino ibidem confirmata, est, ut antequam matrimonium per verba de presenti celebratur, præmittantur denuntiationes. Est etiam alia tertia minoris momenti solemnitas, seu ceremonia, qua matrimonium contrahitur benedici à Parocho solet, & de hac etiam erit suo loco paulò inferius opportuna tractatio.

2. Inter illa autem duo priora maximum discrimen intercedit; Si enim non adsint Matrimonio Parochus, & Testes, nullum est Fidelium matrimonium, & sine dubio graviter peccabitur: at, si non præmittantur denuntiationes, peccabitur quidem modo inferius, c. 3. §. 1. n. 2. explicando, sed validum erit matrimonium.

3. Dixi (Fidelium) nam ad matrimonia infidelium, quamvis temporaliter subjectorum Ecclesie, hæc decreta non extenduntur, unde matrimonia Iudeorum, Turcarum, & hujusmodi, nec præsentia Parochi, & Testium indigent, nec denuntiationibus. Eosdem, quando iam coniugati veniunt ad fidem, non obligari ad suppleudas prædictas solemnitates, rectè notat Boss. de matrim. cap. 1. §. 32.

CAPVT II.

De prima Solemnitate, quæ requirit præsentiam
Parochi, & Testium.

§. 1. Qua ratione hanc inducere Tridentinum potuit?

1. Tamen hoc explicare pertineat ad Theologos scholasticos, breviter tamen id innuere, alienum à nobis non est.

2. Propter bonum commune, bonæque gubernationem valet Potestas humana iterum reddere contractum civilem, siue ipsum contractum irritando, siue inhabiles reddendo, personas ad hoc, vel illo modo contrahendum, ut de facto ius civile gessit, quando irritavit contractus Minorum initos sine Tutoris licentia &c. & ius Ecclesiasticum, quando irritavit professiones Religiosas ante annum 16. ætatis, & ante annum novitatus emissas, ergo Potestas Ecclesiastica, in qua reser summa auctoritas circa ea, quæ ad bonum commune, & circa gubernationem Fidelium pertinent, potuit, ad tollenda innumera scandala, quæ oriebantur ex matrimoniis clandestinis potuit, inquam, irritum reddere contractum matrimonii initum sine præsentia Parochi, & Testium, irritando ipsum contractum sic celebratum, imò, & reddendo personas sibi subditas inhabiles ad contrahendum sine dicta præsentia. Hoc posito si prosequimur argumentationem, quo pacto etiam solvimus objectionem, quæ afferri contra nos potest.

3. Materia, & forma Sacramenti matrimonii est validus contractus inter virum, & feminam, sed Ecclesia potest

test facere, ut hic contractus non sit validus juxta jam dicta, ergo potest facere, ut tunc non fiat Sacramentum matrimonii. Id quod non est absolute, seu formaliter, & directe mutare materiam, & formam Sacramenti, ad quam mutationem nulla humana potestas se extendit; sed est illam mutare consequenter, & indirecte, quod nullum est inconveniens. Finge, me posse, hunc panem mutare in lapidem, iam non constabit in eo lapide Consecratio Eucharistica, & tamen tunc non dices, me absolute mutasse materiam Eucharistiae, & recte, solum enim possem dici, mutasse indirecte, & consequenter, quod certe inconveniens nullum affert. Ita proportiona-liter in casu nostro, &c.

§. I I. Explicatur prima dicta Solemnitas, quae est praesentia Parochi.

Ita necessaria est praesentia Parochi, dum Fidelium matrimonia contrahuntur, ut si forte contrahantur coram toto populo, uno tamen absente Parocho, nulla confurgant matrimonia. Quod verum etiam est in casu urgentissimae necessitatis, ut, si expediret morti proximis coniuges matrimonio legitime copulari, ad salvandum honorem alterius, vel ad prolem legitimandam, & Parochus loco degens, praesens adesse non posset. Quamvis enim aliqui apud Castropal. d. 2. de spons. p. 13. §. 8. n. 9. & alii apud Bossium, c. 1. de matr. §. 24. qui ad idem propenderent, censuerint, non esse credibile, Tridentinum voluisse comprehendere casum tantae necessitatis, unde putaverint, validum tunc fore matrimonium sine Parocho; tamen communiter DD. contrarium sentiunt, etiam si adfuerint plures testes; atque cum his est omnino sentendum; quia verba Tridentini sunt valde univervalia, & clara. Ita Sanch. lib. 3. matr. d. 27. n. 4. Coninch. d. 27. dub. 1. n. 11. Pont. lib. 5. c. 6. n. 3. G. Hurt. d. 5. de matr. diff. 3. n. 11. Avert. q. 6. de matr. sect. 2. v. Caterum, alisque.

Hac dispositio an liget ignorantes?

2. Quid, si contrahentes per ignorantiam invincibilem hoc Decretum omnino nescierint?

Respondeo, adhuc matrimonium sine Parocho nullum fore, quia irritatio haec matrimonii clandestini non est poena delicti, quam poenam non subit ignorans, sed est dispositio legalis, quae etiam ignorantes afficit. Legit. Coninch. d. 11. n. 13. Sanch. n. 10. Pont. l. c. n. 18. G. Hurt. l. c. A. p. l. c. aliosque.

An Matrimonium sine solemnitate initum, propria auctoritate, dissolvi queat?

3. Ex certa doctrina, quam hactenus protulimus, sequitur primò, tutà conscientia, posse sic contrahentes, nullā ab aliquo petita venia, matrimonium dissolvere, ubi scandalum nullum sequeretur, in huius enim timore debet ad Iudicem Ecclesiasticum recurri, vel alio modo prudenti, occurrere scandalo. Vide Boss. l. c. §. 10. Quomodo autem obligetur alter ex coniugibus, vel restituere interese forte alteri allatum; vel iterum legitime contrahere ob copulam fortè extortam, cui non nisi legitimis nuptiis satisfieri possit, vel ob aliam rationem, lib. 7. in Decal. c. 3. §. 3. satis dictum est à nobis.

A Tridentino sublata iam sunt Matrimonia praesumpta.

4. Sequitur secundò, iam hodie post Tridentinum sublata esse matrimonia, sive praesumpta, sive per tacitum consensum inita, quia, cum de illo tacito, vel praesumpto consensu testari non possit Parochus, nullum semper erit ejusmodi matrimonium, utpote sine necessaria Parochi praesentia celebratum.

5. Hinc, quamvis olim, Ex c. Is, qui solum, de sponsalibus, sponsalia inter puberes transirent in matrimonium per copulam subsequentem affectu maritali habitam, & quamvis sponsalia inter impuberes, vel inter impuberem & puberem transirent (Ex cap. unic. §. Idemque, de despons. impub. in 6.) item in matrimonium per copulam aetate

perfecta simili maritali affectu habitam, vel per alios similes, quibus iuris interpretatione expressum consensus de praesentia, ut per cohabitationem expressam, per traditionem ejusdem in domum Sponsae, nulum in digium Sponsae immisum, per aliosque, quamvis validum (Ex c. Proposuit, de consensu, item fieret matrimonium contractum cum consensu, si post cognitam servitute haberetur, quamvis, inquam, haec, & similia ita olim fuerint, tamen non ita; quia post Tridentinum requiritur, ut est, praesentia Parochi, & testium, qui testantur de contracto matrimonio fidem facere.

Quid in locis, ubi Tridentinum non est receptum, Parochi non adsum?

6. Iam verò duplex exceptio, seu melius explicatio advertenda est circa praedictum Tridentinum. Nam primò, ipsum non procedit pro locis, ubi Tridentinum non est receptum, vel legitime consuetudine abrogatum fortè est. Secundò, nec procedit pro locis, ubi nec Parochi habitant, nec eorum viciniae adsumt proxima loca, ubi iidem incolant.

7. Prius ex his patet, quia ex regulis generalibus non obligat, ubi ea recepta non est, vel, ubi est, ubi non servari lex physica non potest, videtur legem non recipere. Ita Coninch. d. 27. n. 11. & Hurt. d. 5. de matr. §. 24. alique ab ipso citati. Adhiberi tamen in hoc casu testes, quia hi adesse iam possunt, ut sic serventur, tum fieri potest, forma Concilii.

Dixi (physica non potest) mortalem enim necessitatem (sic appellemus distinctionis gratia) modò, & locum sentire cum reliquis Doctoribus, refugit adhiberi Coninch, & Hurtadi doctrinam. Verum, ego de hoc ro breviter ab ipso. Primò, rationem aliquam, erroris modi doctrinae nolui acquiescere; Sed ille, ut illi fert. Secundò, cor dicat (cum reliquis Doctoribus) non nisi Coninch, & Hurtadus hanc sententiam teneant. At Diana p. 11. traht. 6. ref. 1. cum analitice de declarationem Sacrae Congregationis Concilii nos mox afferemus, si tam multo ante, quam Castropalaus scilicet, multos citat Auctores, quoniam ipso Castropalao sunt antiquiores, Less. Syn. Leg. Ioannem Praeposuitum, Petrum Marcantium, Jacobum item Marcantium, aliosque, quos, & alios citat, utique Boss. de matr. c. 1. §. 24.

8. Iuvat autem praedictam declarationem hic subdistingere, propter multos casus, qui in ea deciduntur, et tenoris sequentis ad Episcopum Trichitatem de 1. Ianuarii 1605. missam.

10. Congregatio Concilii censuit: Primò, ubi Decretum Concilii non est publicatum, valere matrimonium contractum absque observantia forma à Concilio praescripta.

11. Secundò, publicationem praesentis, ubi Decretum Concilii aliquo tempore in Parochia, tanquam Decretum Concilii observatum.

12. Tertiò, Haereticos quoque, ubi Decretum Concilii est publicatum, teneri talem formam observare, si propter etiam ipsorum matrimonia absque forma Concilii, contra coram Ministro haeretico, vel Magistratu loco vacante nulla, atque irrita esse.

13. Quartò, ubi etiam constat, Decretum Concilii publicatum, vel aliquo tempore in Parochia tanquam Decretum Concilii observatum, sed Parochialis Ecclesiae, vel pote vacans, proprio Parocho careat, & Cathedralis, careat Episcopo, atque Capitulo habentibus à Concilio cultatem alium Sacerdotem ad id delegatum, nullum alium ibi sit, qui vices Parochi, vel Episcopi supplens, matrimonium valere absque praesentia Parochi, servata tamen in eo, in quo potest, forma Concilii, id est, adhibitis saltem duobus testibus.

14. Quintò, si existant quidem Parochus, & Episcopus, sed non observant formam Concilii, matrimonium non est validum.

sed, nullo constituto Vicario, interque metu hereticorum lateat, ita ut verè ignoretur, ubinam sit, vel eodem metu à Diocesi absit, nec ad alterutrum sit tuum accessus, validum est Matrimonium contractum absque forma, adhibitis tamen, ut dictum est, duobus Testibus.

Quod autem attinet ad casum specialem in scripturis contentum, Congregatio ita duxit respondendum: Cum secundum ea, quae proponuntur, Matrimonium fuerit contractum in Parochia, ubi fuerat publicatum dictum Decretum, & exaret in Diocesi Antuerpiensi, cuius erat Parochus, Vicarius, qui iuxta Concilii Decretum poterat providere, utique huiusmodi Matrimonium absque forma contractum esse nullum. Haec tamen Sacra Congregatio.

Accedentes ad loca, ubi Tridentinum non est receptum, vel inde recedentes, an ligentur à dicta solemnitate?

15. Vir, & femina degentes in loco, ubi Tridentinum receptum erat, volentes contrahere Matrimonium, transierunt in locum, ubi non erat receptum, ibique clandestinè contraxerunt, licet tamen, & validè id attentaverint?

Respondeo: Hi sanè peccaverunt, sicuti, ante Tridentinum ex communi sententia (quam habet Castropal. d. 2. de spons. p. 13. §. 2. n. 1. cui addit Boss. c. 1. de matr. §. 2. citantem S. Th. 6. q. 6. q. 6. peccabatur ab iis, qui clandestinè contraherent, agebant enim contra sacros Canones severè prohibentes matrimonium clandestinum, licet tunc non sub poenâ irritante, quam certè prohibitionem non obscurè indicat Tridentinum, sess. 24. cap. 1. de res. matr. dum sic ait: Ecclesia semper Matrimonia clandestina, de-
stina est.

16. At verò, quoad valorem; Respondeo, Non ignobiles DD. sine distinctione, resolvunt, hos contraxisse validè. Ratio est, inquit, quia hoc Tridentini Decretum non afficit personas, utcumque, sed ut contrahentes in locis, ubi Tridentinum publicatum, & receptum est; si autem illa, si qua fuit, actum invaliditatem non potuit, cum illi iure suo, aliò declinandi usi fuerint. Ita Coninch. d. 27. n. 11. Sanch. l. c. n. 1. G. Hurt. d. 5. matr. diff. 4. n. 15. Boss. §. 19. alique.

Verum, ex De Lugo l. 1. resp. mor. dub. 36. omnino distinguendum est; Nam, si transierunt ita, ut domicilium mutaverint, validè contraxerunt, si verò ita, ut domicilium verè non mutaverint, contraxerunt, invalidè. Ratio efficacior est expressum Vrb. VIII. Breve datum de hac re, quod per extensum ponit ibidem De Lugo.

17. Quid, si praedictus casus eveniat contra? Vir, & femina degentes in loco, ubi Tridentinum receptum non erat, diverterunt ad locum, ubi erat receptum, animo ibi Matrimonium contrahendi, ibique contraxerunt clandestinè. An ex eo, quod advenz non tenentur legibus incolarum, licet, & validè contraxerunt?

Respondeo: Quoad peccatum idem dic, quod modo dictum est in casu precedente? Quoad valorem, assero, invalidè hos contraxisse; nam, esto, peregrini non tenentur legibus locorum pertinentibus ad speciale bonum; & certè, saltem contractus debere iniri iuxta leges loci, ubi contractus celebrantur, communissima sententia est. Ita Coninch. Boss. alique locis modò citatis, quibus addit Pontium, lib. 5. matr. c. 7. §. 1. & seq. nimis fortasse fusè hac de re disputantem.

18. Ex dictis solvuntur duo casus sequentes: Titius incola erat loci, ubi Tridentinum receptum erat, Berta autem habitatrix erat loci, ubi non erat receptum; quid iuris, si primò, Titius ad locum Berta, vel secundò Berta ad locum Titii divertat, indigente praesentia Parochi, & Testium, ut contrahant Matrimonium?

19. Respondeo: Quoniam, ut dictum est, in contractibus inveniendis, ratio habenda est loci, ubi fit contractus; ideo in primo casu, si Titio ad Berta locum divertente, ibi Matrimonium contrahatur, non indiget eiusmodi Matrimonii Parochi. At in casu secundo, hoc est, Berta transiente ad Titii locum, indiget. Ratio utriusque est, quia sic servatur solemnitas contractus iuxta leges loci. Lege Boss. l. c.

Par. III.

§. III. Qualis debeat esse praesentia Parochi, & Testium?

1. Vt nihil obscurum remaneat de eiusmodi primae solemnitate, quatuor sunt in consequentibus explicanda sigillatim. Qualis debeat esse praesentia, qualis Ritus, qui Parochus, qui Testes?

Praesentia Moralis, satis, superque est.

2. Eiusmodi ergo praesentia Parochi, & Testium, cum requiratur, ut ii testificari possint de matrimonio contracto, non est satis physica solum, & materialis, sed requiritur humana, & moralis, quae scilicet ipsi intelligant, & advertant, quid à contrahentibus agatur. Lege Sanch. lib. 3. matr. d. 39. Boss. cap. 3. matr. §. 1. & passim.

3. Quoniam verò haec humana praesentia, seu assistentia duo dicitur: Alterum, quod se tenet ex parte attentionis; Alterum, quod se tenet ex parte voluntatis, fit Regula generalis: Ex his duobus sufficit prius, puta Parochum, & testes re ipsa percipere, quod haec certa persona Matrimonium ineant; non requiritur autem necessario posterius, puta, quod Parochus, & Testes percipere velint, dummodo tamen, ut dictum est, percipiant. Ex corollariis, quae iam subdo, clarius explicabitur Regula.

Praesentia amentis.

4. Hinc enī amentes, furiosi, infantes, ebrii, dormientes, quamvis Matrimonio sint praesentes, quia testificari illud non possunt, meritiò ab hoc nunc repelluntur.

Praesentia non advertentis.

5. Quid, si quis inter sit animo advertendi, sed deinde propter mentis evagationem non advertat, quae appellatur à Theologis assistentia virtualis?

Respondeo, hanc non esse satis; quamvis enim attentio virtualis, satis sit in Ministro, ut conficiatur Sacramenta, tamen in casu nostro, in quo Parochi, & Testes debent testificari de facto aliorum, sufficiens non est. Ita Suar. l. c. n. 5. contra Henric. quia spe attentione actuali, veri Testes esse non possunt.

Praesentia non cognoscentis.

6. Hinc secundo, si sponsa, vel sponsus velo faciem coopertus, saltem ex voce non cognoscatur certò à Parochi, & Testibus, invalidum Matrimonium contrahitur, quia tunc iidem non possunt de Matrimonio testificari.

Praesentia Casualis.

7. Hinc teritiò, etiam si Parochus, vel Testes non sint ad id specialiter vocati, sed casu, in loco contrahendi Matrimonium, adfuerint, vel illac casu transeant, advertant tamen ad id, quod agitur, validum erit Matrimonium. Ita Sanch. lib. 3. matr. d. 39. num. 11. quidquid dicat Pont. lib. 5. matr. c. 11. n. 4. exceptus Leand. d. 7. de matr. q. 38. qui ait Parochum, Testes debere esse vocatos, eisdemque debere liberè Matrimonio assistere; id, quod probat ex quadam declaratione Sacrae Congregationis. Sed contra Pontium est etiam Hurt. d. 5. de matr. diff. 15. n. 50. & Avers. q. 6. matr. sect. 6. v. Quod si, qui notat, praedictam Congregationem loqui quando ex illo casuali transitu, vel praesentia, non potest bene percipi, quid agatur.

Praesentia per Interpretem.

8. Hinc quartò: Si Parochus, & testes nesciunt idioma contrahentium, sufficit, si ex signis; at enim verò certis, vel (ut habet Sanch. l. c. num. 3. sed mox explicandus) ex interprete ab ipsis, & à sponsis liberè electo, sufficit, inquam, si certò Matrimoniale consensum ipse Parochus, & testes percipiant. Certò autem percipient, non ex dicto solius interpretis, qui certè decipere assistentes possit, sed additis aliis signis, nutibus, immixtione annuli in digitum sponsae, &c. Et sic intelligendus est Sanch. l. c. d. 4. ut notat Leand. d. 9. matr. q. 36. non si Sanch. secus dicat, puta, merum interpretem sufficere, bene

benè illum ob dictum periculum deceptionis impugnat Pontius *lib. 5. cap. 21. num. 10. & 11.* Posse adhiberi duplicem interpretem, scilicet interpretem Interpretis, docet De Lugo *d. pæn. d. 17. n. 81.*

Præsentia coacta.

9. Hinc quidē: Si idē vi, vel dolo coacti interfint, modō verē percipient, quid agatur, licet ipsi nolint percipere, sed occupat, autēque claudendo, ab iis, quē sunt, se avertere fatigant, si nihilominus, ut dico, percipiant, valida est assensio: quia, quamvis ex parte voluntatis adit repugnantia, adit tamen totum id, quod requiritur à Tridentino. Ita Sanch. Boff. Castropol. l. c. & Coninch. d. 27. num. 44. aliquē, quibus ade Pontium l. c. n. 5. qui, tamen si, ut modō vidimus, negaverit valorem præsentiæ casualis, illam tamen concedit huic præsentiæ dolosæ, vel coactæ; utrum autem consequenter, ipsē videt.

10. Contrà, ut bene distinguit Sanc. *l.c. n. 6.* & nos
iam inuifum; ſi, dum predicti conantur, ſeu affectant,
non percipere, vere minùs percipiant, invalida eſſe præ-
ſentia, quia ſic apti Teſtes Matrimonii eſſe nequeant.
Ad quam rationem, quia minùs attendit Boſſius, *l.c. n. 22.*
nimis immerito, vanam, & inutilem appellavit diſtinc-
tionem Sanc.

11. Illud item hinc certum est, peccare graviter eos, qui Parochum vi, vel dolo, ad assistendum Matrimonio, retinent (idem die de iis, qui metu retinent, de quibus antea) atque etiam puniendos ab Ordinario, & coniuges esse inhibendos, ne consumment Matrimonium, antequam fiant, nisi factæ fuerint, consuetæ denuntiatio- nes. Ratio autem, quod ii, qui vi, vel dolo Parochum re- tinent, etiam præscindendo ab iniuria coactionis, pec- cent, est, quia Sacri Canones volunt, ut matrimonia niantur, & cum assistentia, & cum approbatione Eccle- siæ, cuius vicem gerit Parochus; at hac approbatio, quæ certe res gravis est, non habetur, Parocho repugnante, vel decepto.

12. Dixi (Parocho repugnante, vel decepto) nam, si vi, vel dolo retinetes Testes (praesumendo ab iniuria fortè illis illata) Sanch. *dist.* 39, n. 12. ait, te solum peccare venialiter, quia Ecclesia eos non requirit, ut approbent, nomine ipsius, Matrimonium, sed solum ut fidei meri Testes. At Castropal. *de de spons.* n. 13 § 9, n. 1. ait esse mortale, quia pari modo Ecclesia requirit approbationem ipsorum, perinde, ac Parochi. Sententia Sanch. quia est benignior, approbanda videtur: non enim facile præcepta odiosa sunt intelligenda de mortali, quando, ut est in casu nostro, declarare rem possumus de veniali, ut vniuersaliter habet ipsemet Cast. *t. 1. dist.* 1. de *eg.* p. 9, n. 1.

13. Nota denique in hoc puncto de peccato cum G. Hurt. d. 5. matr. diff. 15. n. 5. 1. quando esset gravis necessitas contrahendi, & sine iusta causa nollent Parochus, & Teles assistere, posse dolosa equivocacione eos induci ad assistendum, sed non posse cogi, quia vim facere nequeunt privati.

14. Semel, ut quidam fallerent Parochum præsentem, & colloquentem cum quadam puella, v. g. cum Maria, præsentibus ex conducto Testibus, Sponsus ad idem colloquium accedens, nullis præmissis denuntiationibus, dicit: *Venio, ut videam Dominam Mariam, quæ est mea coniux*, & ipsa respondit: *Hic est meus coniux*. His ita ex parte peccatis, quæ si fuit, an validum fuerit hoc Matrimonium?

15. Respondo, aliquos gravissimos Iurisperitos, ut re-
fert De Lugo d. 12. de Inst. n. 23. passuræ validū fuisse: Ve-
rum, idem De Lugo docet, non fuisse, quia illa verba non
tota sunt practice, ut causativa Matrimonii, quod
non celebraretur, & de qua celebratione Parochus
esse Testis debeat, sed demonstrative, ut significantia
Matrimonium iam factum. Addit idem De Lugo, licet
Matrimonium esset dubium, & in dubio soleat præ-
sumi in favorem validitatis Matrimonii, tamen, quia
hoc Parochus fuit invitus, & non præcessere denun-

clandestinum, illi non est favendum, quia
est odiosa, id est, contra jura clandestinum Matrimonium
irritantia, (ut alijs notant clandestinum Matrimonium
matr. d. 49. n. 1.) & consequenter non erit
nunciandum.

Extorta metu, vel mendaciis Praesentis

16. Hic textus: Si primò, Parochus propriam
metum afficitur. Secundo, si ex eodem metu de
afficiendi alteri Sacerdoti, validum est. Mar-
Ratio pro primo est, quia, et ille, ea quæ sunt et
fiant ex vi, tamen vis, ut modò vidimus, non est
dicitatem hujus afficiendi. Ratio pro secundo est
rior doctrina habet, Iurisdictionem metu extor-
lere. Adde, hanc licentiam afficiendi non esse
rificationis, ut habet Sanch. lib. 3. c. 3. n. 1. et
dic, si fidei, & non vero animæ licentiam
rochus, nam tunc, adesse titulus coloratus, huius
tia externè data, & communis populi error, quo
putant, vero animo datam esse licentiam. Sanch. lib.
d. 22. n. 60. & Averfa quæst. 6. m. 63. n. 1.

17. Idem denique puto, valere fecit licentiam Paro-
chus illum deceptus ex mendaciis, vel delu-
sionibus, ut si quis fingat apud Parochum infamiam gra-
vis pro dicta licentia impetranda, Nam quoniam
magis contrarium consensui, quam error; videtur
deatur Parochus verè licentiam non dare, quia non
est in casu nostro, siquidem, cum illa licentia
non pertineat ad licentiae concessionem, nisi subditi-
tine facie iudicandum est cum Sanchez, *mor. q. 1.*
nam non esse rationem finalem ad concedendam li-
centiam, sed solum impulsivam, quia non vitium

Assistentia Matrimonii contra prohibitionem Episcopi

18. Sed jam, his statutis, Inquires, si Episcopus rochum prohibeat, ne huic, vel illi Matrimonio ad- ipse verò assistat contra prohibitionem, et hoc p- to, de quo hîc non agimus, validane erit assistentia adeo Matrimonium?

19. Respondeo: Si Episcopus legitime accusatus suspendat Parochum ab officio, validum esse ex hoc excommunicatorem, si ei perseveranti in suo munere Episcopus prohibeat dictam assistentiam, quæ est quædam proprietas, quæ in duobus modis prohibito procedere potest. Primum, si Episcopus solum prohibeat, ne Parochus dicam assistat, secundum, si, & prohibeat, & addat clausulam in hæc modum: *Prohibeo, ne assistas maritimo, qui in hunc modum: nulla sit assistentia, & consequenter nullum criminum.*

20. Si ergo sit primò modo, valebit assertio: si
vult Sanch, lib. 3, matr. d. 2. 1. 7. 1. Vide etiam d. 4. 1. 1.
Martin. Perez, de matr. d. 4. 1. fest. 4. & Matrimum non
illa prohibitio solum notat illicitum quia non vult
ducit invaliditatem. Ratio est, quia, dum Parochus
manet Parochus, habet ex Tridentino (cui Episcopus
rogare non potest) ut validè assint.

21. Si autem sic secundo modo, si illis est re-
Adhuc tamen dico, validam esse affinitatem
que Matrimonium. Ratio est eadem, quia, si in
Parochus, jam afflisset, ut Parochus, et con-
valide de Lugo, lib. 1. c. 1. *mor. dub. 3. c. 1. c. 1.*
eram Congregationem moniisse quendam Episcopum
ut revocaret edictum, quo precipiebatur, ut Parochi
derent Matrimonii oculis, id est, non permit-
tuncionibus, affinitia, et matrimonio effectibus
quod certe præceptum (ait merito de Lugo) aut
poterat Episcopus, quia hoc fuisset concedere
impedimento dirimens matrimonium, aut quod non
cenditur Episcopi potestas.

22. Quid, si Episcopus interdixit Parochio, vel p
ā alteri Sacerdoti, ut sic assisteret matrimonio, p
epit, ne daret, nisi talibus Sacerdotibus approbat
erò contra prohibitionem, daret, validane esse dicent
Respondetur

Respondeo, Diana p. 1. tr. 3. ref. 3. 2. v. *Quæro sexto*, utitur distinctione; Si non adest, inquit, in tali prohibitione Decretum irritans, erit valida; si adest, erit invalida. Sed tu vide, an ex doctrina modò allata de Lugo, colligere possis, in utroque casu esse validam, quia in utroque casu agit Parochus, ut Parochus.

Assistentia Matrimonii contra prohibitionem Summi Pontificis.

23. Si Summus Pontifex idem prohibeat Parochis, sub expressa clausula assistentiam, vel Matrimonium, irritante (nam secus semper esse interpretandum pro valore, & in favorem Matrimonii) censeo, invalidam fore assistentiam, & Matrimonium, nam Summus Pontifex potest dividere auctoritatem Parochi, potest novum impedimentum dirimens condere, potest Concilio Tridentino derogare, &c. Lege Bossium, l. c. §. 3. qui immerito de præfati resolutione absolute sic data dubitavit sicut valde merito *ibidem* cum Reginaldo, Pontio, & Barbosa notavit, mortaliter peccaturos eos, qui scienter contra Pontificis (adde, vel Episcopi) prohibitionem iusta de causa latam, quamvis sine clausula irritante matrimonium contraherent: excepto, si certò scirent nullum subesse impedimentum, causamque omnem prohibitionis cessare.

Pœna hanc solemnitatem non servantium.

24. Pœna contrahentium sine Parocho, & Testibus præter peccatum, & irrationem Matrimonii sic contracti, nulla lata est à Tridentino. In iure autem antiquo scilicet, quo ignoranter contrahit cum impedimento dirimente, facit nihilominus prolem legitimam; cujus favoris privatio etiam nunc viget, cum non fuerit à Tridentino, ne tacite quidem ablata. Lege Averfam, q. 16. *mar. sect. 8. G. Hurt. d. 5. mar. diff. 17. Sanch. lib. 3. matrim. d. 48. Con. d. 27. n. 10. Boss. de matr. toto c. 6. alioque.*

25. Pœna Parochi, vel Sacerdotis assistentis Matrimonio sine aliis testibus, ut etiam testium assistentium absque Parocho, vel alio Sacerdote de Parochi licentia, est illa, quam iis infligit Ordinarius, & quidem gravem, ejus arbitrio. Ita Tridentinum *sess. 24. c. 1. de ref. matr.* Vnde probabiliter aliæ pœnæ graviore fuerunt à dicto Tridentino sublata, quia, quando lege nova (inquit Hurt. l. c.) imponitur minor pœna, quam erat inposita lege antiquiore, cessat antiqua, vnde tacite à nova lege videtur auferri.

§. IV. Præter assistentiam, quænam ritum debeat observare Parochus?

Quibus verbis utitur.

1. **E**A servare debet, quæ Tridentinum *sess. 24. cap. 1. de ref. matr.* præscripsit: præscripsit autem primò in hunc modum: Parochus, viro, & muliere interrogatis, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat: *Ego vos in Matrimonium coniungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, vel aliis utatur verbis, iuxta receptum cuiuscunque Provinciæ ritum.*

2. Vbi nota primò, sensus illius (*coniungo vos*) esse declaro, seu approbo coniugalem vestram coniunctionem; nam ceterum contractus matrimonialis fit per verba ipsorum coniugum; unde constat, hæc Parochi verba non esse, neque de essentia, neque de ulla ratione Matrimonii.

3. Nota secundò, hæc verba debere à Parocho profecti etiam per Interpretem, modo superius dicto, consensum coniugum exceperit, neque enim necesse est, ut coniuges ea intelligant, sicuti, nec necesse est, ut penitens, qui constituitur per similem interpretem, intelligat idioma Confessarii ipsam absolventis.

4. Nota tertio: Si hæc verba non proferat Parochus, quamvis peccet, quia contra præscriptum Tridentini agit, non tamen, ut ego cum Sanch. & Coninch. Diana, *Part 111.*

apud Averf. q. 6. *mar. sect. 7. Obligat.* & aliis censeo, peccabit, nisi venialiter, quia hæc non videtur esse res gravis. Putat tamen esse mortale Averf. l. c. aitque, ita sentire communiter alios. Mihi certè incredibile apparet silentium horum verborum grave quid esse, & Parocho in rebus Sacramento Matrimonii necessariis non deficienti, damnationem æternam asserere.

Quam interrogationem faciet Parochus?

5. Nota quartò illud (interrogantis, &c.) interrogari enim (& quidem ritè prius vir, deinde mulier) debent, non de impedimentis, an fortè aliquo laborarent; id enim tunc non est expediens, & jam, si aliquo laboraverant, supponitur circa illud fuisse dispensatum, sed solum de mutuo consensu ab ipsis exhibendo. Hanc tamen, interrogationem omittit, propter similem rationem, quam modò diximus, non puto fore mortale. Imò, si ex se sponsi non interrogati consensum præbeant, non esset à Parocho addenda, quia tunc otiosa foret interrogatio. Vide Sanch. Coninch. Dianam apud eundem Averf. l. c.

Quam Notationem?

6. Jam verò præscribit secundò, *ibid.* Concilium, ut habeat Parochus librum, in quo conjugum, & Testium nomina, diemque, & locum contracti Matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat.

7. Nota, hoc grave quid esse, cum requiratur, ut constet in Ecclesia de Matrimonio contractis; ac propterea peccari, teste Averf. l. c. v. *Debet*, mortaliter à Parochis, si id ipsi non servant.

Consuetudines servet Parochus, & ad communionem Sponsos adhortetur.

8. Tertio, *ibid.* Concilium confirmat alias consuetudines, si quæ sunt in Provinciis, juxta quas cum laude, id est, pie, ac religiose administrari fortè soleat hoc Sacramentum, hortaturque ut Sponsi, antequam contrahant Matrimonium, ritè confecti Sacra Eucharistia reficiantur.

Exquirat à sponso notitiam rerum fidei.

9. Hactenus ex Tridentino, sequuntur quædam pertinentia ad ritum, de quo agimus. Primum est, ut Parochus advertat, an sciant conjuges rudimenta Fidei, quod si nesciant, non possent ex rigore expelli à Matrimonio celebrando, quia nihil de hoc Concilium, vel Sacri Canonες decernunt. Imò, nec Episcopum posse præcipere, ut hi ignorantes arceantur, putant nonnulli, quia (aiunt) sic conderet novum impedimentum dirimens, ad quod, ut modò diximus, non se extendit potestas Papa inferioris. Verum, contra est, quia hoc non est ponere novum impedimentum, sed differre Matrimonium pro tempore opportuniore, & ad Parochum pertinet vii aptis remediis pro instructione suorum. Differat igitur cum prudentia, nam omnino expellere integrum ei non est.

In Ecclesia assistat Matrimonii Parochus.

10. Secundum, ut in tali loco, hoc est, in Ecclesia celebretur regulariter Matrimonium, & non alibi. Quare prudenter in Panormitanæ Diocesis Synodo anni 1652. p. 2. num. 116. sic præscribitur: *Nullo autem in loco, nisi in Ecclesia, quæ propria Sacramentorum domus est, Sponsos (Parochus) jungat, nisi iustam ob causam nobis (hoc est, Archiepiscopo) præbatam.*

Quocumque tempore assistat.

11. Tertium denique est, videre, an tali solum tempore matrimonia sint celebranda? Verum, nihil de hoc Sacri Canonες, vel Concilia. Quare possunt quocumque tempore, manè, Vespere, die festivo, feriato, &c. Nam, quando in Sacris Canonibus prohibentur Nuptiæ in Quadragesima, vel Adventu, id non intelligitur de ipso Matrimonio contractu, sed de solemnitatibus Benedictionis, & Traditionis, quæ fieri solent post

T 3 Matrim

Matrimonium contraham, ut omnibus est compertum, & nos infra explicabimus.

§. V. Quis Parochus?

I. Proprius debet esse Parochus, qui assistere debet illis, qui in Matrimonio sunt copulandi.

Quare I. Summus Pontifex pro toto Orbe.

II. Archiepiscopus pro suis, & in decursu visitationis pro ovibus sui suffraganei, vel, quando ad eum fuit appellatum, & sententia data transit in rem iudicatam, vel elapsus est decennium appellationis.

III. Episcopus pro sua Diocesi.

IV. Abbates nulli Episcopo subiecti pro suis, in quos habent iurisdictionem Episcopalem (non tamen, qui Abbatiam illam habent in commendam) de qua questione vide Dian. p. 11. tr. 3. ref. 35.

V. Capitulum, Sede Vacante, item pro suis.

VI. Legatus à latere pro sua legationis Provincia.

VII. Cardinales pro suo titulo; Hi omnes ut Pontius lib. 5. cap. 10. Sanch. lib. 3. matr. d. 28. & passim possunt matrimonio legitime assistere, quia omnes sunt Ordinarii, & Pastores respectivè ad prædictos.

Idem possunt Vicarii Generales ipsorum, ex vi Vicariatus. Ita Sanch. lib. 3. matr. d. 7. num. 10. Idem Viceparochi, id est, ii, quibus legitime Parochiarum cura plenè mandatur, quamvis enim, non sint proprietarii Parochiarum, sed delegati, verè tamen pro eo tempore Parochi sunt, & Pastores. Hæc fuse docent Sanch. lib. 3. matr. d. 29. num. 18. Castropal. d. 2. de spons. p. 13. §. 11. n. 2. G. Hurt. d. 5. matr. diff. 9. Coninch. d. 27. à dub. 2. Pont. lib. 5. cap. 11. Perez de matr. d. 41. sect. 1. contra alios in aliquo discrepantes.

2. Rursus, Parochus non Sacerdos, Parochus excommunicatus, etiam si nominatim sit denunciatus, atque adeo vitandus, suspensus, irregularis, interdictus, Parochus putatus communiter talis ob titulum coloratum, (Idem de Episcopo, Archiepiscopo, &c.) imò etiam cum solo communi errore, licet sine titulo, quando dicitur Parochus intrusus, validè assistunt, ut item validè dant licentiam Sacerdoti, ut assistat; quia huiusmodi assistentia, assistendique licentia non sunt actus iurisdictionis, à cuius usu excommunicatus, prædictique privantur. Ita Doctores citati apud Dian. p. 11. tr. 3. ref. 33. v. Et tandem. Vide etiam ibi. tr. 5. ref. 10. contra alios.

Validè dixi, nam, an licet, dicam in tract. de Excomm. cap. 8. §. 1.

Quis ex licentia Parochi?

3. Præterea Parochus, vel ii, quos modò recensuimus, possunt hanc licentiam assistendi delegare alteri: sed certè solum ei, qui sit Sacerdos (non requiritur autem, ut sit approbatus ab Ordinario) clarè enim Tridentinum sess. 24. c. 1. de ref. matr. requirit Sacerdotè, & nil præterea.

Licentia autem hæc, vel scripto, vel voce delegari à prædictis potest, vel particulariter ad hoc certum Matrimonium, vel generaliter ad matrimonia quæcunque.

4. Si detur alicui Sacerdoti licentia absolute ad omnia Sacramenta administranda, dari etiam hanc assistentiam, quia, improprie saltem, hæc assistentia est quadam administratio Sacramenti matrimonii, docet Coninch. & ex declaratione Card. Pontius, & Castrop. apud Dianam, p. 11. tr. 3. ref. 32. Vide etiam ibi. tr. 5. ref. 10. sed de hoc subdubitat Aversa. q. 6. matr. sect. 4. §. Item, nisi alia circumstantia id persuadeat. Hurt. verò d. 5. matr. diff. 11. clarè negat, requirit enim licentiam generalem ad exercendum officium Parochi. Ratio est, inquit, quia hæc assistentia non est administratio Sacramenti Matrimonii, cuius soli coniuges sunt Ministri. Certè utraque sententia probabilis est.

Quæ licentia?

5. Non sufficit tamen licentia præsumpta, nec taci-

ta de futuro; tacita verò de præsentis, ut si Parochus dicens Sacerdotem parare se dicere assistentem, & c. sit prohibere, taceat, sufficere, probabilis est. Vide Castrop. lib. 5. matr. d. 28. §. 4. citantem Pont. Sanch. Coninch. Menochium.

Licentiam hanc, etiam metu, vi, dolo, & c. valere, diximus §. 3. n. 4.

Mors Parochi post licentiam datam, quid operetur?

6. Si Parochus dedit mihi potestatem assistendi matrimonio, & antequam assistam, moritur, (Idem amoveatur ab officio) validè ego assistam, dum est. Vel enim Parochi mors nondum facta, ut jam scitur. Si prius, ob titulum coloratum, & communi errorem, validè assistes, juxta legem Beroniam. Præterea, si postea, assistes, invalidè, quia delegatus non sum determinatum spirat, mortuo delegante. Legatur lib. 8. matr. d. 28. à n. 64. Vide etiam De Lugo lib. 2. de spons. mor. dub. 35. afferentem differentiam inter delegatum ad unum quid determinatum, & delegatum ad cunctas personas quæ indeterminatas, de qua re nos viderimus egimus supra, tract. 2. de dispens. cap. vlt.

Licentia data, sed non facta quid operetur?

7. Si licentiam datam esse à Parocho, Sacerdoti non constet, invalidè hic assistet, quia eam nondum habet donec acceptet, acceptare autem legitime non potest, quia eam datam esse, ignorat. At si dictus Sacerdos suum misit ad Parochum, ut dictam licentiam petere, quam Parochus concessit, & Nuntius nomine Sacerdotis accepit, assistet validè, Ita Castrop. diff. 2. de spons. p. 13. n. 6. citans Coninch. & Sanchez contra G. Hurt. Pont. quos citat, sequiturque Dian. p. 11. tr. 3. ref. 34. vers. Quare quinto, (sed certè illicite graviter, quia semper adest periculum eam nondum esse datam, nisi Matrimonium sit invalidum.) Ratio autem, quod non verè, quando sit assistentia, invenitur licentia facta, & c. si dicta assistentia valida est, quia communiter Doctores tradunt, ut notat Castrop. l. c. §. 1. n. 4. d. 4. p. 3. §. 3. n. 10. & colligitur ex iure c. Si ubi de dispens. p. 13. n. 6. cujuscunque Beneficii. Privilegi. Indultionis, facultatis, & Gratiæ concessio à parochiis concessio nis factæ Nuntio ad id specialiter destinata accepta habet effectum. Lege, quæ in hanc eandem rem agit supra, lib. 5. de pan. in tract. de casib. ref. 2. §. 1. n. 4.

Licentia data à Parocho suo Capellano.

8. Si Parochus det licentiam generalem ministrandi Sacramenta, seu juxta n. 4. exercendi officium Parochi Sacerdoti suo, v. g. Coadjutori, quem nos Capellanus Parochiarum appellare solemus, An, si cui potest Capellanus assistere ipse Matrimonio, ita possit alium, subdelegare, qui alicui Matrimonio assistat, dubitari merito potest, quod respondeo. Sanch. lib. 3. matr. d. 31. n. 19. videtur in ejs præsentia, quia in absentia est delegatus ad universitatem causarum, non verò in præsentia, ut tenet Hurtado. d. 5. matr. diff. 10. qui vult posse in utroque casu, quia in utroque est delegatus ad universitatem causarum.

Licentia assistendi revocari potest?

9. Denique licentiam hanc assistendi, datam Sacerdoti, posse revocari, sed, ut revocatio habeat effectum, debere à Sacerdote per Nuntium ad id ipsi destinatum cognosci revocationem, iidem Doctores notant.

In Ordinem ad quosnam Parochianos, post Parochi prædictam licentiam concedere?

10. Præmitto, quatuor modis posse quæpiam esse (quantum ad præsens institutum facit) in aliquo loco.

Primò, animo ibi perpetuò, seu absolute habitandi, quo pacto dicitur is habere ibi domicilium. Secundò, animo ibidem habitandi pro maiori parte plus minus anni, ut habet *Hurt. l. c. diff. 6. n. 19.* vel, ut alii apud *De Lugo in Resp. mor. l. 1. dub. 37. n. 4.* pro parte anni absolute maiore, seu saltem pro equali, perinde solent habitare scholastici in Univerſitate litigantes in Curia principis, &c. quo pacto dicuntur habere ibi, quasi domicilium. Tertio, tranſeunt per aliquot dies, vel paucos meſes, animo redeundi ad locum ſui domicilii. Quarto vagè id eſt, ſine villo animo hic, vel illic, ſive per domicilium, ſive per quaſi domicilium, habitandi. Notas differentiam? Hi quarti nullum certum habent domicilium, habent tertii, ut, & duo primi.

11. Dico jam primò: Parochus loci poteſt valide aſſiſtere matrimonio exiſtenti in eodem loco primis duobus modis, id eſt, per domicilium, vel quaſi domicilium in dicti Parochi Parochia habitantium (etiam primo die, quo ſine ſuco, & fallacia ibi habitare dictis modis incipiunt) non verò poteſt valide aſſiſtere matrimonio in eodem loco exiſtenti tertio modo, id eſt, tranſeunt. Ratio eſt, quia reſpectu illorum is verus eſt Parochus, non verò reſpectu horum. Ita Doctores citati, præter *Pont. lib. 5. c. 14. §. 1. n. 8.* qui cum *Sanch. v. Parochus, n. 2.* in utraque edit, vide, quæ dixi *lib. 5. de pæ. c. 4. §. 3.* affirmat, Parochum valide aſſiſtere matrimonio etiam exiſtenti, tertio modo in loco, ubi ipſe Parochus.

12. Dico ſecundò: Matrimonii vagorum quilibet Parochus poteſt aſſiſtere, ex ſententia *Sanch. Pont. l. c. c. & Barboſæ in Trid. ſeſſ. 24. cap. 7.* referentis deciſionem quandam de hac re. Ratio eſt, quia cum hi nullum habeant Parochum, quemlibet eligere poſſunt pro ſuis matrimoniis, ſicuti quemlibet eligunt pro ſuis Confeſſionibus: At eſt ſententia *Coninch. & Hurt. locis cit.* aliorumque apud *Bosſium de matr. cap. 4. §. 1.* non poteſt quilibet Parochus, ſed ſolus ille, non cuius Parochia hi vagi inveniuntur, quando contrahunt: Ratio eſt (inquit) quia tunc ille eſt ipſorum Parochus. Sanè hæc poſterior opinio tutior eſt, & eligenda, ſaltem in praxi, licet, priorem eſſe probabilem, negare non poſſim, quàm, magis eſſe receptam, teſtatur *ibidem Bosſius.* Quoniam verò mox dicemus, ſatis eſſe, ad validam aſſiſtentiam matrimonii, Parochum vniſ in contrahentibus, ſed, ſi vnus ſit vagus, quamvis alter fixam habeat alicubi ſedem, poteſt Parochus huic matrimonio aſſiſtere, tanquam matrimonio vagorum.

13. Debere autem dictum Parochum, antequam iis vagis aſſiſtat, diligenter inquirere, an aliquo impedimento laborent, immò ex Tridentino *ſeſſ. 24. c. 7. de reform. matr.* debere Parochum licentiam habere ab Ordinario, hoſ ſive utroque, ſive alter tantum ſit Vagus) matrimonio conjungendi, monitione opus non eſt.

14. Eos, qui ſunt in via animo relinquendi antiquum domicilium, & aliud acquirendi, qui tamen nondum ad hoc pervenerunt, ad Vagos reducit *Caſtropol. n. 11.* ex *Sanch. & Gurtierrez*: quare pari modo à Parocho, ubi inveniuntur, matrimonio erunt ex tutiore noſtra ſententia copulandi: hi enim, cum priſtinam reliquerint habitationem, novam verò nondum acquiſerint, nullum per ſe Parochum habent, habent ergo, more Vagorum, illum, in cuius Parochia inveniuntur.

An ſuis, ſed exiſtentibus extra Parochiam?

15. Ex dictis emergit gravis dubitatio: Si vnus ex conjugibus habitet in vna Parochia, alter in alia, quis erit apud Parochum pro illorum matrimonio? Ut reſponſionem diſtinctè percipias, figuremus duos caſus:

16. Primò, Petrus, & Berta habitant ambo in Parochia Sancti Antonii. Secundò, Titius, & Catharina non habitant ambo in eadem Parochia, ſed Titius in Parochia Sancti Antonii, Catharina in Parochia Sancti Nicolai.

Hæc ſignificatione poſita, nimis certum eſt, Parochum

Sancti Antonii valide aſſiſtere matrimonio Petri, & Berte, quia cum is vtriuſque ſit Parochus, non eſt, unde de aſſiſtentia legitima dubitetur. Atque hic eſt primus caſus.

17. Quoad ſecundum: Certum item ſit, tum Parochum Sancti Antonii poſſe aſſiſtere in Parochia ipſius Sancti Antonii matrimonio Titii, & Catharine, tum Parochum Sancti Nicolai poſſe aſſiſtere in Parochia ipſius Sancti Nicolai eodem Titii, & Catharine matrimonio. Ratio eſt, quia, ſatis ſervatur forma Tridentini. Si enim, dum in ſua Parochia exiſtunt, verè Parochi ſunt reſpectu matrimonii inter illos duos, quorum vnus eſt ſuus Parochianus, elio, alter ex conjugibus alterius, ſit Parochia: connexorum enim eadem eſt ratio.

18. Certum præterea ſit nobis, vel profeſſo valde probabile, Parochum Sancti Antonii valide aſſiſtere dicto matrimonio Titii, & Catharine in Parochia Sancti Nicolai, & Parochum Sancti Nicolai in Parochia Sancti Antonii. Ratio eſt, quia adhuc ille Parochus eſt proprius reſpectu matrimonii inter illos duos, quorum alter ſuus eſt Parochianus. Eſſe enim ipſum in aliena Parochia non tollit, ipſum eſſe eodem modo Parochum ſuorum Parochianorum, ſicuti eſt in ſua, ſed ſolum notat, illud officium congruentius, tunc pertinere ad Parochum loci, quàm ad ipſum. Ita Sanchez, *lib. 3. matr. d. 19. Caſtro Pal. d. 2. p. 13. §. 9. num. 7. Leand. d. 7. matr. quaſt. 16. Coninch. d. 27. n. 19. Henr. lib. 11. matr. c. 3. G. Hurt. l. mor. cit.* quamvis Navarrus, & Pontius id negent apud *Gasp. Hurt. d. 5. matr. diff. 6.*

19. Illud ergo ſuper eſt aliquantò incertius: Quid ſi, vel Parochus Sancti Antonii, vel Parochus Sancti Nicolai aſſiſtat, ſive matrimonio Petri, & Berte, ſive matrimonio Titii, & Catharine, in aliena omnino, ſeu tertia Parochia, v.g. in Parochia Sancti Hippolyti, ad quam, nec conjuges, nec duo illi Parochi villo modo pertinent?

20. Reſpondeo, adhuc valide aſſiſtere. Ratio eſt eadem, quia ibi is eſt Parochus reſpectu illius matrimonii inter duos, quorum alter ſua ovis eſt; quare ſatis, ſuperque ſatisfit Tridentino, quod nihil aliud requirit, niſi præſentiam proprii Parochi: ita *Sanch. l. c. G. Hurt. Coninch. l. c.* aliique contra Navarrum, quem ſequitur Pontius, aliòſque, quos citat *Hurtad.* aliòſque, quorum ſententiam tamen probabilem eſſe, non nego. Præterea, ſicuti diximus, poſſe valide Parochum extra Parochiam ſuis aſſiſtere, ita affirmamus, poſſe Sacerdotem, cui Parochus aſſiſtendi licentiam det; Excep̄to, ſi ita det, ut expreſſe ſub clauſula irritante, illam ipſi limite, ut aſſiſtat in propria Parochia, de qua re late *Coninch. d. 27. d. 3. Pont. lib. 5. c. 29. Sanch. lib. 3. matr. d. 33. Aver. q. 6. matr. ſeſſ. 4. v. item dubitatio, aliique.*

21. Si inquiras, an peccet Parochus, ſi in aliena Parochia aſſiſtat matrimonio ſuæ ovis?

Reſpondeo, non peccare, quia aſſiſtere non eſt actus iuriſdictionis (hanc enim iuriſdictionem, quando eſt contentioſa, fateor, licitum non eſſe exerceri in alieno Territorio) nec continet ſtrepitum externum, ut continent denuntiationes, & benedictiones, quas item fateor, illicitè fieri in Territorio non ſuo. Ita *Hurtadus, & Leander loc. cit.* Quod dictum eſt de Parocho, ob parum rationem, dic de Sacerdote delegato ad aſſiſtendum, quantum eſt ex hoc capite, nam, ſi fortè à Parocho, ut modò innui, prohibitus fuiſſet, ſecundum gravitatem prohibitionis, eſſet culpa menſuranda.

Pœna aſſiſtentis Matrimonio alieni Parochiani.

22. Pœna, quam incurrit Parochus, vel Sacerdos aſſiſtens matrimonio Parochiani non ſui, vel illud benedicens, ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim. G. Hurt. d. 5. diff. 17. ſine eſt,* tandiſ ſuſpenſum manere ab Officio, & Beneficio, quadiu ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu à quo Beneficium ſuſcipienda erat, abſolvatur, quæ ſuſpenſio eſt

T 4 ipſo

ipso facto, ut habet Averſa q. 6. ſect. 8. v. *Denum*, addens, ſi Parochus det licentiam Sacerdoti aſſiſtendi matrimonio ovis non ſua, pœnam hanc ab ipſo Sacerdote, non à Parocho incurri, quia Tridentinum aſſiſtendi imponit hanc pœnam, non verò aſſiſtentiam mandanti.

Quæſt. Parochus aſſiſtet Matrimonio inter abſentes?

23. Inquires item hic, quinam Parochus aſſiſtere debet matrimonio, quando hoc contrahitur per procuratorem, vel per Epistolam? Reſpondeo, caſus duplici modo poſſet occurrere. Primò, ut alter ex ſponſis, ſit Parochianus loci, ubi contrahitur matrimonium per procuratorem alterius ſponſi abſentis, & tunc poterit, ut pater ex ſupradictis, huic matrimonio aſſiſtere Parochus illius loci vel alius Sacerdos ex licentia dicti Parochi, vel ex licentia, Parochi abſentis. Secundò, ut uterque ſponſus ſit abſens, & Procuratores contrahere debeant in loco, qui ad neutrum Sponſum pertinet, v. g. Sponſus ſit Paternitanus, Sponſa ſit Hiſpana, & utriusque Procuratores ſint Meſſanæ. De his ergo quæri poteſt, quis debeat eſſe Parochus aſſiſtens? Id certè apud neminem ex iſis Doctõribus, quos præ manibus habeo, invenire potui. Ad hoc ergo ſic, ſalvo Sapientiorum iudicio, reſpondeo: Cum Doctores omnes, & Tridentinum ſemper clament, debere eſſe proprium Parochum, ſaltem unius ex contrahentibus, qui matrimonio aſſiſtat, ſit, ut, quia Parochus Meſſanenſis non ſit Parochus, neque utriusque, neque alterius, neque vllò modo ejuſmodi contrahentes ſint Vagi, fixam enim habent ſedem ſuam, alter Panormi, altera in Hiſpania. Procuratores autem, ſupponimus, contrahere matrimonium Meſſanæ, ſit, inquam, ut non poſſit dictus Parochus Meſſanenſis eſſe legitimus aſſiſtens talis matrimonii. Debet igitur eſſe Parochus Sponſi, vel Sponſæ, qui, quia eſt abſens det licentiam alicui Sacerdoti exiſtenti Meſſanæ. Neque id difficile factu erit, ſicuti enim debet Meſſanam aſſerri fides denuntiationum, quæ neceſſario, ut mox dicemus ex Tridentino, exhiberi debent in Parochia Sponſæ, & Sponſi ita poterit aſſerri licentia aſſiſtendi.

§. VI. Qui Teſtes?

1. Plura de huiusmodi teſtibus dicta ſunt propter connexionem, quam habent in hac re cum Parocho: ſolum ergo duo ſunt, vel addenda, vel confirmanda.

2. Primò. Non ſufficit, ſi unus, immò etiam plures teſtes ſint præſentes conſenſui viri, & alter, ſive alii, etiam plures, conſenſui mulieris, vel contrà. Nam ſidem, tum teſtes, tum Parochus inſegro contractui matrimonii præſentes eſſe debent, ut de illo teſtificari queant, & Tridentino ſatisfacere.

3. Secundò, quamvis in aliis commerciis humanis plerumque, præſertim in rebus gravibus, ut actus ſint legitimi, deſiderentur teſtes idonei, ſive omni exceptione majores; vnde in iure repelluntur à teſtificando infames, excommunicati, propinqui, ſceminæ, & c. tamen in caſu noſtro ſatis eſt, ad validitatem, quilibet, qui uſu rationis polleat, advertatque, quid agatur. Quare ſufficiunt prædicti infames, excommunicati, propinqui, ſceminæ, vti etiam ſervi, pueri rationis compotes, immò etiam infideles. Ratio eſt, quia Tridentinum teſtes requirit, nihil reſtringens, ad eorum qualitates exquirendas. Et meritò, quia id aſſerit periculum, vel ſerupulum nullitatis matrimonii. Adde primò, ſi neceſſaria foret in teſtibus qualitas aliqua, jam ſuppleri à Parocho, qui certè teſtis qualificatus, quique aliis auctoritatem præſentia ſua conferre poteſt. Et certè ſuppletur etiam ex voluntaria electione utriusque partis. Adde ſecundò, cum hæc Tridentini diſpoſitio corrigat jus commune, in quo ante Tridentinum nulla erat neceſſaria teſtium præſentia, interpretandam illam eſſe, ita, ut quantum minus poſſit, illud ius corrigat. Hæc ſuſe Sanc. lib. 3. d. 39. & 41. Caſtro

Pal. d. 2. de ſponſ. p. 13. §. 13. Averſa quæſt. 6. matrim. ſect. 5. Boſſ. de matrim. cap. 5. §. 5. præſent. 12. Loc. matrim. quæſt. 44. Diana vocans hanc doctrinam. tract. 3. ref. 33. aliique.

4. Dixi in caſu noſtro, id eſt, ad contrahendum matrimonii, nam ad probandum matrimonii iuramentum eſt invaliditatem, ut illud ſcilicet diſſolvatur, debere eſſe omni exceptione majores, rede notandum Doctores, & decrevit Summus Pontifex in conſanguineis.

CAPVT III.

De Denuntiationibus.

§. I. Quanta ſit earum Obligatio?

1. Tridentinum ſeſſ. 24. c. 1. de reform. matrim. habet: *Vi in poſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho, continuis diebus feſtivis in Eccleſia ſubſancti Miſſarum, nuptia publicè denuncietur, inter quos matrimonium contrahendum.*

2. Porro hæc denuntiationes, quæ tandem nihil ſunt, niſi monitiones quædam, ut, qui fortè necceſſarium impedimentum aliquod intercedere inter eos, de quibus ſit monitio, illud Parocho manifeſtet; hæc, inquam, denuntiationes, ſi negligantur, non invalidant matrimonium, ut nuper diximus, at peccati, tum à Parocho, tum à contrahentibus, qui eas omittunt, abſolutè non eſt, & quidem ex ſe mortale, quia ex legibus res eſt.

3. Excusatur autem à mortali Sanchez lib. 3. mor. diſp. 7. Villab. Diana, aliique apud Averſam, maxime dum. Primò; parvitas materiz, puta ſi omittatur denuntiatio, quando nullum eſſet mortale peccatum, quod aliquod ſubſeſſet impedimentum. Sed Averſa ſeſſ. 1. v. *Non eſt itaque, citans Pontium, & Conſilium* putat, non eſſe parvitatem materiz, vnde aliter non relinquere, ſemper eſſe mortale. Ego in ejuſmodi omiſſione, dicto periculo non ſubjecta, grave peccatum ſane non invenio.

4. Excusatur ſecundò, diſpenſatio Superioris eſt juſta. Sed quis Superior? Quæ cauſa ſam ſubſidio, ut habebitur tertia excuſatio, id eſt, neceſſitas.

Quis in Denuntiationibus diſpenſat?

5. Episcopos, & ejus Vic. Gener. (non quidem ſolus) & omnes, qui jurisdictione Episcopali gaudent, veniuntque ſub nomine Ordinarii (quos ſupra, quos nos recensuimus) poſſunt diſpenſare ad nuptias, & omnes denuntiationes, juxta exigentiam cauſæ, & c. mox.

6. Quid, ſi contrahentes ſunt diverſarum Dioceseſum indigente diſpenſatione utriusque Episcopii?

Reſpondeo non indigere. Unus enim Episcopus ſufficienter diſpenſare poteſt; ſiquidem cum ſuo ſubditi ſpenſans, diſpenſat etiam valide, ratione concordant cum altero, idque etiam matrimonium contrahendum ſit in Dioceseſi alterius.

7. Idem Episcopus delegare alteri Clerico, quæ non Sacerdoti poteſtatem diſpenſandi in denuntiationibus poteſt, poteſt etiam, & Vicarius Generalis, aut vi Vicariatus, eandem delegare, ſaltem ſpecialiter in hoc vel illo caſu, ut ſuſe habes apud Sanchez lib. 3. mor. d. 7. Barb. in Trident. ſeſſ. 24. cap. 1. de reform. matrim. d. 3. Pont. lib. 3. c. 31. aliiſque.

8. Parochus diſpenſare in denuntiationibus non niſi tantæ eſſet neceſſitatis, ut Episcopus obligetur diſpenſare, & ad ipſum aditus non daretur. Vide Sanchez loc. cit. d. 10. num. 27. Averſ. loc. cit. ſect. 2. v. *Si leges*. Sanchez loc. cit. n. 59.

Quas ob causas?

9. Causæ, sine quibus Episcopus nequit dispensare, & cum quibus potest, ad duas reducuntur. Prima est probabilis suspicio, ne Matrimonium malitiosè impediatur. Ita expressè Trid. l. 6.

10. Secunda est periculum gravis damni, sive animæ, sive corporis, sive famæ; quæ omnia explicata minutius legere potes apud Sanchez l. c. 9. Pont. l. c. 3. i. G. Hurt. d. 5. matr. diff. 20. Averf. l. c. sect. 2. v. *Vique*, aliòque. Has causas, notat Averf. l. c. cognoscendas esse ab Episcopo privatim, & extrajudicialiter. Rectè: nam Trident. ejus prudentiæ, & judicio id remittit.

11. Matrimonium esse contrahendum inter Magnates, quia solent esse nota eorum impedimenta, & inter eos, qui inæqualis sunt conditionis, ut inter nobilem, & ignobilem, senem, & puellam, divitem, & pauperem, quia esset nimis pudor, & verecundia ex parte vnius ex his conjugibus id publicè in Ecclesia prædicari: & inter diuturnos concubinarios existimatos, ut conjuges, quia per denunciations matrimonii contrahendi, palam fieret eorum peccatum, ad secundum hoc caput reducuntur, quare essent sufficientem Episcopo, sed prudenter omnia consideranti, causam ad dispensandum super denunciations, ut docent plures, quos citat, sequiturque Leander diff. 7. matr. g. 6. 1. 63. & 64. Quando gravis viget causa, ut si quis in articulo mortis vellet amantissimam ducere in uxorem, ut à damnationis periculo liberaretur, vel ut prolem legitimeret, vel ne puellam cum dedecore relinqueret, obligari Episcopum sub mortali, ad dispensandum, merito iidem notant. Addit Leander, tunc si non est aditus ad dispensandum, possit licitè in dictis gravibus necessitatibus matrimonium contrahi sine dispensatione denunciationum, quia necessitas non habet legem, sed certè tunc jam adest Parochus, qui, ut dixi n. 8. dispensare potest.

12. Duo tamen sunt præstanda: Alterum, debere Episcopum reddi moraliter certum, sed extrajudicialiter, nullum impedimentum subesse inter dispensandos: Alterum, debere Episcopum prohibere eisdem, ne post contractum Matrimonium illud consumeretur, antequam fiant dictæ denunciations, id, quod intelligitur, quando Episcopus expensis causis, solum distulit denunciations. Nam, si judicavit, esse omnino omittendas, non habet locum dicta prohibitio, ut notat Averf. l. c. sect. 2. v. *Ceterum*.

13. Quod si conjuges, quibus non est data totalis dispensatio denunciationum, Matrimonium consumunt, abstrahendo à peculiari Episcopi prohibitione, & etiam si sint moraliter certi, nullum sibi obitare impedimentum, peccant ex vi Tridentini moraliter, ut verius putat Sanchez lib. 3. matr. d. 11. non solum prima vice, sed toties, quoties copulantur. Quamvis Henriquez citatus ab eodem putet, solum prima vice peccare. Mihi expendentur utriusque rationes, quas ipsi afferunt, videntur utrique loqui probabiliter, quando conjuges moraliter sunt certi de impedimenti carentia. Id, quod fortasse innuit Sanchez, dum suam sententiam veriorum pronuntiat, sic enim videtur, veram supponere contrariam.

§. II. Praxis Denunciations exhibendi.

1. Debent denunciations, ex Tridentino loco citato, fieri à proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus festivis, inter Missarum solemnias, ad finem, ut impedimentum, sive dirimens, sive solum impediens, quod fortè inter contrahentes intercedit, manifestetur. Expende breviter singula.

A proprio contrahentium Parocho.

2. A proprio Parocho, seu ab ejus delegato debent hæ denunciations fieri, eaque, ut ex se patet, in propria con-

trahentium Parochia; Quod, si contrahentes ad suam propriam quisque pertineat Parochiam, in utraque illas fieri oportebit. Quid, si quis plura habeat domicilia, quales sunt illi, qui per medium annum habitant in vna Parochia, seu Diocesi, & per aliud medium, in alia?

Respondeo: In ea talis erit, fieri, ubi facilis creditur fieri posse impedimenta. Ita Sanch. lib. 3. matr. d. 6. n. 6. adderem, debere fieri in utraque, quando alterum iam sufficientem ad intentum Parochus non judicaverit.

3. Pro vagis non solum debet Episcopus (sine cujus licentia à Parochis, ut supra vidimus, non sunt hi copulandi) eorum impedimenta inquirere per denunciations faciendas in loco, unde fortè venerunt, sed etiam, juxta suam prudentiam, debet per alias diligencias veritatem carentia impedimentorum agnoscere. Ratio est, quia pro iis, qui vagantur, immò, & qui exteri hinc inde habitare solent, solæ denunciations non videntur sufficientes, ad impedimenta detegenda.

Tribus continuis diebus festivis.

4. Id non notat, festivos dies ad denunciations aptos, debere esse sine interjectis feriis, nam possunt rectè denunciations fieri tribus diebus Dominicis, sed solum notat tanquam melius, ut, si post primam, v. g. denunciationem sequatur alius dies festivus, non negligatur, tunc fieri denuntiatio secunda; cujus fortè ratio est, ne, si tunc negligatur, & diu, sequentes denunciations differantur, Parochiani obliviscatur monitionis antea factæ, & ipsi etiam differant, seu negligant impedimentum detegere.

5. Nonnulli apud G. Hurtad. d. 5. matr. diff. 18. n. 60. putant, non posse denunciations fieri tribus diebus festivis, immediate sibi succedentibus, ut accidit, v. g. in Paschate, sed certè immerito, quia sufficienter sic Tridentini præscriptum custoditur.

6. Illud consilium est non contemnendum, ut expleta tertia denuntiatione, expectentur aliqui pauci dies, quod videri possit, an impedimentum aliquod opponatur: nam ceterum id non esse necesse, & posse eodem die, quo ultima fit denuntiatio, contrahi Matrimonium, mihi dubium non est. Dixi (aliqui pauci dies) nam non esse differendum diu Matrimonium, purè post duos, vel quatuor menses, monet Pontius l. c. 30. & Bonac. apud Barbosam l. c. n. 31. quia facile illo temporis spatio aliquod suboriri inconveniens posset, quod antea non erat.

Inter Missarum solemnias.

7. Non id dicitur, tanquam necessarium: Existimo enim cum Averf. q. 7. matr. sect. 1. v. *Adnotari*, intentioni Tridentini satisfieri, si hæ denunciations fiant in loco publico, ubi sit magnus Fidelium concursus, vel post concionem, vel post similes actiones frequentia populi celebres.

Quamnam obligationem contrahant ex his denunciations Fideles, detegendi impedimenta?

8. Hæ denunciations sunt veluti edictum Episcopale, quo præcipitur Fidelibus, ut si noverint aliquod impedimentum, sive dirimens, sive tantum impediens matrimonium, ut esset Votum simplex Castitatis, vel sponsalia cum altero contracta, illud Parocho manifestent. Hinc ergo sequitur, Fideles, etiam ipsos contrahentes, obligari ad dictam manifestationem sub mortali. Ita Sanch. Pont. Gutierrez, & communiter cum Castrop. d. 2. de spons. p. 1. 3. §. 6. Est enim res gravis. Noverint, inquam, sive ex causa scientiæ, sive ex auditu à fide dignis, non verò, si à fide non dignis, neque, si non recordentur, à quo, vel à quibus audierint: nam, sic, non dicitur quis noscere impedimentum, ad effectum, qui intenditur ab Ecclesia, cum, in ea incertitudine, ad nihil procedi prudenter possit.

9. Quid, si impedimentum sit occultum, ut esset affinitas

nitas orta ex copula fornicaria, obligabimur ne illud manifestare.

Respondio: Si non potes auertere Sponsos à matrimonio, obligaris, fed occurrè, etiam si feceres sub secreto naturali, & cum iuramento (sed non, si fecires in Confessione Sacramentali) quia hæc manifestatio non est ordinata ad puniendum (sed ad peccatum removendum. Ita Sanch., 3. matr. d. 13, & Hurt. d. 5. diff. 2. r. apud quos multa minutoria legere poteris de hac re.

10. Si tu fceires impedimentum occultum, quod probare non poffes, te non obligari detegere, putat Pontius, *lib. 5. c. 14. n. 5.* aliique, quia nemo teneretur (iniquum) denun-
ciare, quod nequit probare. Sed puto, te obligari. It
Sanch. Fagund. G. Hurt. Laym. Coninch. aliique, quos citat,
fequiturque Boff. *cap. 7. marr. n. 137* Leand. *4. 7. marr. g. 88.* Caltrap. *l. c.* Ratio eft, quia hæc revelatio non eft
ad puniendum, fed evitandum peccatum, & ex alia
parte impedire Matrimonium poteft, etiam vnius denun-
tiatione, ut notat idem Sanchez *lib. 3. de marr. difp. 13. n. 2.*
vel certe is vnius poterit viam aperire, ut major diligen-
tia ad cognoscendam veritatem impedimenti adhibea-
tur. Atque in hoc cafu, quod defertur à Fideli impedimen-
tum, non debetia, Parochus procedere ad alias denun-
tiationes, neque ad affiftendum matrimonio, fed nego-
tium occulte remittat ad Epifcopum, & ab eo (qui fanè
obligabit rem inquirere, & examinare) expectet quid
faciendum.

Quas autem probationes facere debeat Episcopus, vide
apud Sanc. lib. 1. *matrim.* d. 71. Pont. lib. 5. *cap.* 35. & 36.
Sanch. lib. 1. *matr.* d. 71. & 72. Pont. *dist.* lib. 5. *mar.* c. 35.
& 36. aliosque.

¶ 11. Quod si Episcopus, vel ejus Minister, ut veritate venetur, ipsos conjuges foris interroget de impedimento, debebunt, & ipsi (nisi velint à Matrimonio desistere) veritatem aperire. Si enim ex se, ut modo dixi, obligantur illud deprecare, multò magis, ut vult Sanchez. *lib. 3. matrim. d. 14. Pont. lib. 3. cap. 3. Avel. q. 7. sect. 2.* si interrogentur: quod sanè idem dici solet de ordinando, & de eligendo ad Beneficium, si hi habent impedimentum, &c.

Quod si habuerunt dispensationem, neque ipsi, neque alii obligantur detegere, quia frustranea esset manifestatio. Illud posset evenire, ut dispensatio fuerit in forma conscientia pro impedimento occulto: quod tamen, si esset periculum quod publicetur, manifestari debbit, ut de remedio illo provideatur, quod *supra*, str. 2. de dispensat. c. 5. n. 23. indicavimus.

12. Quid faciet Confessarius, si in volentibus contrahere, advertat, adesse impedimentum, quando prævidet, se non profuturum, si illos de eo admoceant, dixit huc satis in opusculo *Confessionis*, lib. 3, c. 4. Vide etiam Sanch. lib. 2, matr. d. 38. & Boss. cap. 2, de matr. d. 86.

13. Denique, ne te lateat, non teneri cum revelare, qui prudenter timeret, sequetur tibi gravissimum damnum, aut inter alios magnum scandalum; Lex enim Charitatis, ut præceptum Superioris nos non obligat in tanto dependio, ut advertit NAVET. in *summa*, c. 22, n. 83. Sanch. Henric. Coninch. cum Castropal. *I. e.* alique, doctores Sanchez, Henriquez, Coninch, cum Castropal. eos citante.

*Pœna contra non pramittentes Matrimonio
Denunciationes.*

14. Matrimonium celebratum cum Parocho, & Testibus, sed omnes culpabiliter denunciacionibus, aliqui cum Molina *tratt. 1. d. 176.* Hurr. aliisque apud Castropol. sustinent, non subijci poenis matrimonii clandestini; sed jam communis est doctrina, Castropol. *d. 2. de spons. part. 13. §. ult.* Sanchez, & Navarr. Pont. Gasp. Hurr. quos citat, sequiturque Leand. *d. 7. matr. qual. 9.* subijci, quia in jure, *c. cum inhibito, de Claud. de spons.* Matrimonium sine denunciacionibus clandestinum esse dicitur, id, quod Tridentinum nunquam corripit. Molinae autem sententiam probabilem merito censet Ca-

16. Secunda est contra ipsos contrahentes,
dicitur ibidem; C. Cum Inhibito, de sponsal. Sed
aliter præsumperint, etiam in gradu concessi, et
condigna penitentia imponitur.

17. Tertia, C. Ex tenore, qui filii sunt legitimæ uxoris
proles prolesque ignorantæ, et ignorantæ
mentis laborare, ipsa proles, quæ alias legitimæ à
tore deest, concedebatur, legitima non fit, si dicitur conjugata
xerunt, non præmissis denuntiatiombus.

18. Aliam poenam iisdem imposuit Trident. *ss. c. 5. de reform. matr.* in hunc modum: *Qui quomodo*
ranter, intra gradus prohibitos contraxerunt, si
quenda dispensationis careant, si Certè cum culpa
monium contraxerunt, denuntiationibus

Tridentinum, quod quidem non ligat materiam, sed
quasi hi non possint dispensare, sed solum, his
ratur, habito hoc sensu Concilii, difficulte hoc
dispensatorum, & ipsos dispensandos obligat, quod
petunt dispensationem, ex primæ Pontificis legatione
ranter, quoad impedimentum, tamen sine demonst
bus, contraxisse. Hæc latius dispensat, lege quod
Sanch. Coninch. cum Caltrop. d. 2. de spons. l. 1. §. 1.
& Averl. c. 7. matr. sect. 3. aliiq.

C A P V T IV.

De Benedictionibus, seu, ut vocant, Velationibus Matrimonij.

§. 1. *Sub qua Obligatione, &c.*

1 **H**æc est postrema solemnitas Matrimonij
Mislarum solemnitas omnino præstantia Con-
jugibus, quando utrique contrahunt primas Nuptias
alias corruptis, sed non vxoratis. Cum autem ex ma-
trimonio accidentalis, illicque jam contracto adveniat, per
omisso ipsum invalidare non potest. Dixi (quod con-
trahit) nam si alter ex conjugibus secundas Nuptias
trahit, an sit hoc Matrimonium secundum beatum
dum, dicam *mox §. seq.*

2. An verò hujusmodi folemnitatis omiffio peccatum, diftinguendum eft: Nam, vel quæritur peccatum illas omnino negligere, vel quæritur, an tantum fit, Matrimonium confirmare antequam contrahantur. In hoc pofteriori cafu multos habebunt Difpenfantes afferentes non elle mortale (precifo femper fuppo-
fito, eamque contemptu) immò, nec elle veniale (Sancti. Azor. Pont. adduci & excepti à Leonardi. Sanch. q. 8. 2. Adde Averf. q. 20. mar. f. 45. Difpenf. Sacerdotum confilium hoc eft, non præceptum, ut dicitur, non dunt illa Concilii verba: Sancta Synodus hortatur, præ-
iugens ante Benedictionem Sacerdotalem in templo præ-
dicandam in eadem domo non cobibet.

3. At in priori casu, dissentiunt prædicti. Auctores
de matr. cap. 9, num. 7. & Leander l. c. cum aliis auctori-
bus, putant, mortale non esse. Illi affirmant, quod certum
est, mortale non esse. Illi affirmant, quod certum
est, illud esse præceptum Ecclesiæ de re gravibus negatum
contrà, putant, præceptum, vtpote de suscipiendo

mentali, non autem Sacramento, de re gravi non esse. Vtrumque probabile. Sed mihi probabilior est sententia hæc negans, quia, nisi clare consenti gnera gravia, nolo ea Fidelibus imponere.

4. Et hic quidem non improbabiler docet Sanch. lib. 3. matr. d. 12. n. 10. Cui adde Villalob. apud Leand. l. c. 9. 7. Episcopum posse per alias pœnas cogere conjuges ad ejusmodi Benedictiones assumendas, sed non per excommunicationem, quia hæc res non est adeo gravis ut per excommunicationem vergeri queat, quidquid contra Sanch. sentiant Leander, Soc. cit. & alii.

5. In sententia autem affirmante, esse mortale, Benedictiones negligere (quæ sententia certe probabilis est) obligatio sub mortali solum esset, ne prima vice conjuges consumment Matrimonium, ommissa Benedictione, non verò pro vicibus aliis.

§. II. Secunda nuptia, an sint benedicenda?

1. Quando Conjuges ambo, vel alter ipsorum contrahit secundas Nuptias, non debent benedici, ut probant ex Sacris Canonibus Bellarminus de matr. c. 16. Sanchez, lib. 7. d. 82. Barb. in Trid. sess. 24. c. 1. de ref. matr. alique. Ratio præcipua est, quia Benedictiones solennes Ecclesiæ non solent ex iure repeti, c. Vir, de sec. Nupt. super eadem re.

2. Nihilominus, quamvis ita res se habeat ex vi iuris, tamen tandem erit consuetudini, quam singulæ Ecclesiæ laudabiliter servant. Nam alicubi, quando alter solus ex conjugibus, sive vir, sive femina acceperat in primis suis Nuptiis Benedictionem, rursus accipit in secundis, si ducat conjugem, sed primas Nuptias ineunt, & certe ita esse consuetudinem introductam, absolute docet Sanchez loc. cit. testans, adesse etiam de hoc quandam Extravag. Ioan. XX II.

3. Alicubi autem, quando femina, tunc primum contrahit, seu antea benedicta non fuerat, iterum cum viro, quamvis viduo ante benedictio, benedicitur, non autem contra, id est, quando femina benedicta fuerat, licet vir non fuerit benedictus. Et Averfa l. c. §. 1. am verò, quidem testatur, in Italia, ita introductum communiter esse. Servetur ergo, ut dicebam, consuetudine Ecclesiæ consuetudo.

4. Pena Parochi benedicens secundas Nuptias in casu per jura, vel prædictas consuetudines non permisso, esse arbitratiam ab Episcopo infigendam, concludit Bos. c. 9. de matr. num. 43.

§. III. Quisnam Nuptias benedicit.

1. Nihil est à Tridentino pœna suspensionis ipso facto ab officio, & Beneficio, ei Parochi, qui benedicit conjuges alienæ Parochiæ, quæ suspensio sit duratura, quandiu ab Ordinario ejus Parochi, à quo Benedictio suscipienda erat, absolvetur. Vide quæ dixi supra, c. 2. §. 5. n. 22.

2. Hinc igitur vides, per Parochum, vel per Sacerdotem ex ejus licentia, Nuptias esse benedicendas, & quia Benedictiones dandæ sunt inter Missarum solemniam idcirco ad has non posse delegari, nisi Sacerdotem.

3. Si, antequam conjuges Benedictiones acceperint, mutant domicilium, Parochus hujus domicilii debere Benedictiones dare, dubium ne sit, quia tunc ille est proprius Parochus; denique hic discurre, sicuti discurremus de Parochi, cum de ejus præsentia ad Matrimonium super disputavimus.

4. Sed peccabitne Parochus benedicens conjuges alienæ Parochiæ?

Respondeo, quandoquidem is læderet ius alieni Parochi, & incurreret ipso facto in suspensionem modo dictam, idcirco ex capite ineursus in suspensionem, aliquis posset excusare à mortali prædictum Parochum, quia sicuti nonnulli Doctores, quos ego lib. 3. opus. de Sacrif. Missæ. c. 1. §. 8. n. 7. citavi, docent pœnam, etiam ipso facto

suspensionis, non esse signum obligationis sub mortali, ita in casu hoc. Ex capite item læsionis iuris alieni facile etiam quis posset excusare à mortali eundem Parochum, si semel, aut iterum alienam ovem benediceret, quando modicum judicaretur esse præjudicium Parochi proprii, non verò, quando sæpe, & cum gravi ejusdem præjudicio. Ita de Fideli Eucharistiam semel, aut iterum suscipiente extra suam Parochiam in Paschate, qui ceterum paratus est, suum Parochum recognoscere, ita, inquam, ego philosophatus sum in opus. de Communione, c. 4. §. 4. num. 50. pari igitur modo posset aliquis philosophari in præfenti casu.

§. IV. Quoniam tempore Benedictiones concedenda non sint.

1. Quamvis iure antiquo dies plures exciperentur, in quibus prohibitum erat, Benedictiones conferre, hodie tamen Tridentinum sess. 24. cap. 10. de reform. matr. prohibitionem restringit ad Adventum, & Quadragesimam his verbis: Ab Adventu Domini Nostri, usque in diem Epiphaniæ, & à Feria quarta Cinerum, usque in Octavam Paschæ inclusive, antiquas solemnium Nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari Sancta Synodus præcepit, in aliis verò temporibus Nuptias solemniter celebrari, permittit.

2. Hoc præceptum, quo solum prohibentur dictæ Benedictiones (nam ceterum quocunque tempore possunt iniri sponsalia, denunciations fieri, contrahi Matrimonia, illaque consummari) censeo cum Averfa g. 20. de matr. sess. 2. v. Obligat. obligare sub mortali. Ratio est, quia id præcipit Tridentinum in honorem, & reverentiam illorum dierum, sicuti præcipit Ecclesia, jejuniis, festis dies, &c.

3. Præterea conjuges recipientes Benedictionem prædictis diebus, jubentur, c. Non oportet 2. 33. g. 4. separari ad arbitrium Episcopi, (sed certe excluso incontinentiæ periculo) quod si conjuges sic puniuntur, multò magis, & ipsi Parochi diebus illis vetitis benedicientes, erunt ad arbitrium ejusdem Episcopi puniendi, nam in iure non adest pœna taxata, ut notant Averfa l. c. cit. Posse autem Episcopum dispensare, ut in dictis diebus Benedictio ex causa urgente (quæ certe rarissime contingere potest) omittatur, docet Sanch. lib. 7. matr. d. 7. n. 6.

4. Tempore interdicti localis generalis, vel cessationis à divinis dubitare quis posset, an conferri ita licite queant ejusmodi Benedictiones, sicuti, ex probabilissima sententia apud Hurt. de interd. diff. 8. n. 27. licite possunt contrahi matrimonia; & dubitationi respondendum est negativè, id est, non conferri licite. Ratio est, quia hæc sunt propriæ officia Ecclesiastica, quæ tempore dicti Interdicti certo prohibentur. Vide de hoc nimis plura apud Bos. c. 9. de matr. §. 13. & seqq.

§. V. Quando, & sub qua obligatione à solemnibus tradu-
tione Sponsa in domum Sponsi sit abstinendum?

1. Quænammodum vrgat prohibitio adhibendi Benedictiones tempore Adventus, & Quadragesimæ, ita, & traducendi Sponsam, in Sponsi domum cum solemnibus pompis, id enim videtur à sacris officiis Fideles avocare, quod pro sacris illis diebus minus decet. Dico (cum solemnibus pompis) non enim vetatur simplex deductio Sponsæ in domum Sponsi.

2. Docet autem Sanch. lib. 7. matr. d. 7. n. 13. pompam moderatam non asserere culpam ullam paulò excedentem asserere venialem saltem, excedentem verò ita, ut ex arbitrio prudentis, judicetur notabiliter, detrahere sanctis illis diebus, atque animum dare aliis notabilis, offensionis, & scandali, culpam asserere mortalem.

3. At Pont. lib. 6. c. 8. n. 10. quem sequitur Averfa l. c. v. Non obligare, docet potius esse dicendum, absolute mortalem culpam asserere, quia id grave præceptum est. Siquidem ejusmodi pompa interdicitur in reverentiam illorum

